СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 89. Джерзі Сіти, Н. Дж., субота, 19-го квітня 1941. No. 89. Jersey City, N. J., Saturday, April 19, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

МОРҐЕНТАВ ДОМАГАЄТЬСЯ 33% ПІДВИШКИ ПОДАТКІВ

ВАШИНҐТОН. — Секретар фінансів, Морґентав, звернувся до конґресу з домаганням, щоб той підніс теперішню стопу податків на 33 відсотків. У той спосіб до існуючих податків дочисленоб суму трьох і пів біліона долярів. Разом уряд дістав би шляхом податків 12 і пів біліона долярів в рік. А це далі значилоб, що дві третих з передбачених на цей рік видатків, у висоті 19 біліонів долярів, покритоб з податків. Збільшення податків потрібно на те, щоб уникнути інфляції, говорив Морґентав. Його плян одобрили обі партії в конґресі, так що це є майже певним, що він перейде. Морґентав далі говорив, що коли наступить збільшення податків, то їх зачнуть платити такі шари суспільности, які дотепер ще федеральних податків не платили. Президент Рузвелт також одобрив цей плян і незадовго він забере слово в тій справі.

ЗНИЖЕННЯ ВИРОБУ АВТ.

ВАШИНҐТОН. — Представники автомобілевого промислу, на предложення бюра заряду продукції, згодилися обнизити на 20% виріб авт, щоб у той спосіб заощадити матеріяли і людську працю для виробу воєнних машин. В той спосіб фабрики авт виároблять в цім році на один мілион менше цивільних автомобілів і троків.

БРАК ПРОТИЛЕТУНСЬКОЇ ЗБРОЇ.

НЮ ЙОРК. — Мілітарний знавець Генсон Болдвин в „Н. Й. Таймсі" говорить, що американські збройні сили мають великий брак протилетунських тяжких скорострілів і гармат. А нині це одна з найголовніших зброй. Тої протилетунської зброї дуже потрібно на всіх військових, а навіть на торговельних кораблях. Також її в великій скількости потрібно для оборони міст і ріжних стратеґічних пунктів. Тому американський промисл мусить негайно свою увагу звернути на виріб цеї зброї.

ВИЛІЕМ КНУДСЕН ПРО ВИРІБ ЗБРОЇ.

ВАШИНҐТОН. — Перед дослідним конґресовим комітетом в справі зброї зізнавав голова бюра заряду продукції, Вилієм Кнудсен. Він сказав, що коли американський промисл стане повною парою виробляти зброю і амуніцію, то він побе котрі небудь дві до купи взявши европейські потуги. На запит конґресменів, чи нині Німеччина випереджує Америку під оглядом виробу зброї, Кнудсен відповів, що Америка ще навіть не розпочала перегонів в зброєнні. Вона зачне незадовго. Ще до кінця цього року американський промисл виробить 33,000 воєнних літаків.

ЛИНДБЕРҐ ТАКИ НЕ ВІРИТЬ У ПЕРЕМОГУ.

ШІКАҐО. — На вічу, влаштованім комітетом „Америка перша", промовляв полк. Ч. Линдберґ. Він повторив своє давне переконання, що не вірить, щоб перемогла Велика Британія, навіть колиб їй на поміч кинула всі свої сили Америка. Це була програна війна зараз з початку, говорив він, та додавав, що це буде катастрофою для світу, а навіть для самої Німеччини, коли Британська імперія розлетиться.

ПРЕЗИДЕНТ ПРИРІКАЄ СВОБОДУ СЛОВА.

ВАШИНҐТОН. — В листі до товариства редакторів президент Рузвелт заявив, що в Америці існує і буде далі існувати свобода слова і опінії, в газетах, радіях, ріжних магазинах, чи в прилюдних виступах. Свобода слова це не лиш фраза, але життьова конечність для американської нації. Тому вона мусить залишитись. Буде контроля лиш на ті новинки, що мають мілітарний характер. Одначе, запевняючи редакторам свободу слова, він водночас нагадував їм, що це до їхнього обовязку належить знати, як тою свободою користуватись і її не надуживати.

ГОЛОД У ФРАНЦІЇ І ЕСПАНІЇ.

НЮ ЙОРК. — До Ню Йорку прибули на літаку ріжні чільні особи з Франції, Еспанії і Швайцарії. Вони розказували, що в Франції і Еспанії вже розпочався голод. Цей голод слідний всюди. Люди марні, зголоднілі, деякі виглядають немов кістяки.

НАГЛЯДАЧІ ЗА ЛІТАКАМИ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент війни почав творити організацію, яка матиме поверх пів міліона членів, обовязком якої буде наглядати за надлітаючими ворожими літаками в ріжних сторонах краю і доносити відразу до найближчої летунської команди. В склад тої організації буде входити найбільше жінок, тому, що вони в день є в дома і можуть за ворожими літаками наглядати.

Дзвонили Дзвони на Святій Софії

Дзвонили дзвони на Святій Софії —
І слава громами гула;
Ішли рядами Стрільці Січовії
І площа в прапорах цвіла...

Хрести вогнем у золоті горіли
І морем синява небес —
А дзвони грали... грали... гомоніли:
— Христос воскрес! Христос воскрес!...

І крик і прапори ішли горою,
І гук гармат і ритм пісень —
І понад тисяч-тисячів юрбою
Летів, як ґриф, залізний день.

І встав грізний Богдан із міди
І бризли іскри з булави
І в сонці крісів гострі піраміди
І... війська, війська — як трави!...

А дзвони грали на Святій Софії,
І грізно так глядів Богдан —
І йшли рядами Стрільці Січовії
На прю... і стуґонів майдан...

А там весна і голуби у сонці
І воля в усмішках небес —
І радість, радість з кожного віконця:
Христос воскрес!... Христос воскрес!...

Христос воскрес! Летять з вітрами вісті
Гуде весна з гаїв-луга...
І військо йде не тисяч сто й не двісті
Йде леґіон на ворога!...

І все кругом воскресло в Україні,
Шумить, цвіте, як мак, нарід
І срібні сурми топляться в промінні
І кличуть... кличуть у похід! —

Христос воскрес! І дзвонить днина —
І сміх вишневий довкруги:
— Христос воскрес—воскресла Україна!
Гримів Дніпро у береги...

І мов на струнах в дефіляді дужій
Кіннота йде, як маків цвіт —
У панцирах, у харалузі —
А кожний хлопець — як ґраніт

Христос воскрес!—Гудуть-гудуть дівчата,
Горять на головах вінки,
І четареві на коні крилатім
Несуть у дарі писанки...

Хрести вогнем у золоті горіли.
Горіла синява небес —
А дзвони грали... грали-гомоніли:
Христос воскрес!... Христос воскрес!...

НІМЕЧЧИНА ПОТРЕБУВАТИМЕ УКРАЇНИ І КАВКАЗУ, КАЖУТЬ У ТУРЕЧЧИНІ

ІСТАНБУЛ. — Так є, що Німеччина таки наставала на те, щоб дійшло до порозуміння між Японією і СССР. І це треба головно зазначувати, що Сталін підписав договір про ненапад і дружбу з Японією. Але Німеччина, пише турецька преса, зробила це в своїому інтересі. Вона не хоче, щоб Совети були турбовані з боку Японії, бо є того переконання, що війна на Балкані може тривати довго, навіть у тому випадку, коли Греція і Югославія будуть розбиті. Якщо британці вдержаться на Пельопонезі, то війна затягнеться. А це значить, що Німеччина потребуватиме спокою в Советах, щоб можна було витягати з України збіжжя, а з Кавказу нафту, бо без цього вона не зможе довго вдержатись. Ось тому, якби справи не складались, Німеччина пильно стереже за тим, що діється в Советах, чи з Советами, а в першу чергу споглядає вона пильно на Україну і Кавказ, як ті землі, які їй треба контролювати, якщо думає видержати у війні. Таке доносить Юнайтед Прес з Туреччини.

СЕРБСЬКА АРМІЯ ПІДДАЛАСЬ.

БЕРН (Швайцарія). — Телефоном подають до „Ню Йорк Таймс", що не можна дістати ніяких відомостей про те, що діється в Югославії. Не знати, де є уряд і молодий король. Але мабуть ген. Мірковіч, що доконав разом з ген. Сімовічом державного перевороту, таки звернувся до німецького командування з предложенням завішення зброї. Згідно з тим, що подає німецьке воєнне звідомлення, війна в Югославії покінчена, а армія здалась цілковито. Німеччина не визнає ніякої югославської цивільної влади. Каже, що така не існує. Значить, що одинокою владою в Сербії буде тепер німецька влада. З Лондону подають, що вправді тяжко говорити про якийсь правильний спротив югославської армії, але це не значить, що спротиву не буде. Навпаки, він є. А ставлять його поодинокі військові відділи, що розбрились по горах і тепер ведуть повстанчу боротьбу. Американські воєнні кореспонденти доносять з Сербії, що цивільне населення поводилось по геройськи. Місточка, що були бомбардовані, завалені сотнями трупів. В самім Білгороді згинуло до 10,000 цивільних людей. Зате з армією було не добре від самого початку, бо не було звязку між поодинокими частинами. Одна дивізія не знала, що робить друга, її сусідка. Бракувало звязку, що означає, що Югославія не була як слід до війни підготована.

СОВЕТИ ЗАВЕЛИ.

ІСТАНБУЛ. — Кажуть, що Совети підтримували югославський уряд в такому напрямі, що обіцяли, що на випадок війни з Німеччиною, надсилатимуть воєнні матеріяли як не прямо, то через сусідню державу, себто Туреччину, чого, очевидно, не виконали.

РОЗДІЛЯТЬ ЮГОСЛАВІЮ.

БЕРЛІН. — З того, що подає Асошіейтед Прес, виходить, що Німеччина готова повестись з Югославією безпощадно, головно з сербами, яким приписують головну вину за те, що прийшло до війни. В першу чергу вже створено Хорватію. Тепер питання, що станеться з Дальмацією, Чорногорою, Боснією, частиною Македонії, Банатом і т. п. Покищо вже кинулись роздирати Югославію: Мадярщина, Румунія, Болгарія й Італія. Так, що не знати, що залишиться навіть з самої Сербії, якщоб Німеччина виграла війну. Очевидно, що того всього не визнають демократії, ні не визнасть розбору Югославії угославський уряд, що певно опиниться на вигнанню, як це сталося з урядами інших держав, що опинились у подібному положенню.

ДІМІТРОВ МАВ БУТИ В ЮГОСЛАВІЇ.

СТОКГОЛЬМ. — Юрій Дімітров, генеральний секретар Комінтерну, відомий з процесу за підпал німецького парляменту, мав бути останніми часами в Югославії, звідки керував комуністичною пропаґандою в Болгарії. Таке передає німецька пресова аґенція з Берліна, згідно з тим, що подає кореспондент часопису „Ню Йорк Таймс" зо Швеції. Дімітров мав засипувати Болгарію летючками, в яких взивав нарід стати проти болгарського уряду і не допустити до того, щоб німецькі війська входили до Болгарії. В Швеції завважують, що ті вісти, що є звернені проти Советів, розповсюднює пресова аґенція, що є під контролею націстівської влади.

ВАТИКАН І ТІ, ЩО У ПРОВОДІ ХОРВАТІЇ.

РИМ. — Ватикан не дуже вдоволений тим, що діється в Хорватії. Зокрема не має він довіря до тих людей, прийшли там до влади.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

За кого-ж Ти розпинався, Христе, Сине Божий?

Ось той Шевченковий запит, що його знаходимо в могучім, поетичнім протесті проти московського насильства над лицарями хмарою повитих, засіяних горем і кровю политих кавказьких гір, насувається нам тепер на думку, коли під Христове воскресення приглядаємось крівавим подіям в Европі, зокрема, коли згадуємо за ту нещасну і поневолену землю, що особливо дорога нашому серцю — за Україну. Вже минуло понад 19 соток років від того часу, коли розпяли Христа за слово Істини, а світ, в практичному приміненню, якби насміхався з Христової жертви. Бо чи не є далі так, як співав поет, коли нагадував, як то бють „перед образом Твоїм неутомимії поклони за кражу, за війну, за кров"?

Ось так сумно, але правдиво, виглядає світ під сьогоднішний Великдень. Але чи з цього приводу маємо сумувати у той День, що його Бог дав, щоб ним радуватись? Ні! Не хочемо й не будемо сумувати, якщо маємо віру в серці, що хоч течуть кровавії ріки, то сповниться, як заповідає наш поет, живе Боже слово:

Встане правда, встане воля,
І Тобі одному
Помоляться всі язики
Во віки і віки.

Та щоб так відчувати, треба мати глибоку віру в ту Істину, яку Христос проголосив людскости. І треба мати ту віру особливо тому молодому поколінню, що на його долю припаде заведення „нового порядку" в світі, того, про який кажеться, що він буде на Христових засадах. Та чи те молоде покоління готується до того великого завдання? Чи воно відчуває в своїй душі потребу хоч раз у рік, на Великдень, заставити себе подумати, що треба, і чи треба, щось робити, щоб Христова Істина практикувалась в його народі, в громаді, в родині, а вкінці в ньому самому? На ті питання не знаємо певної відповіди. Та не дай Боже, щоби було так, як це описує Мексін Дейвис в книжці „Ди лост Дженерейшен", в якій, передаючи образи, зняті з правдивого життя американської молоді, приходить до такого заключення:

„Траґедія молодої ґенерації полягає в тому, що вона не має віри. Молодь не бунтується, бо бунтівники мусять в щось глибоко вірити. А наші хлопці й дівчата ні то вірять, ні то не-вірять.

„Це знаменне, що релігія не має місця у цеї молоді. А вже цілком певно, в життю більшости молодих хлопців і дівчат, з якими я вела розмови, релігія не займає рішального місця".

Отже і релігії нема. І віри нема. І запалу нема... Ось такий є душевний стан тих, що затратили чи взагалі не мали глибокого відчуття до Того, що життя своє дав, щоб ми набрали віри в перемогу ідей, в краще життя і тут на землі.

Та хай інші доводять молодь до такого стану, як це описує Мексін Дейвіс. Але ми набираймо духа таки зо страстей Христа і Христового воскресення. Ми, себто старі й молоді. Ми, себто з великою чи малою освітою, чи-й без неї, але віруючі.

о. ЮЛІЯН ДЗЕРОВИЧ.

До Великих Цілей Треба Великих Зусиль

(Останній уступ зо святочно-великодної статті п. н. „Через Голгофту до Воскресення", що її помістило львівське „Діло" з 9. квітня 1939)

Скінчився день. Всюди в єрусалимських домах запалені світла. Вони світяться і в тій кімнаті, де Христос споживав останню вечерю зі своїми учнями. Апостоли знову тут зібралися, але тим разом без Учителя. Але Його імення у всіх на устах: післанці, вислані Петром і Іваном, їх усіх тут завізвали, передаючи їм вістку: „Він воскрес! Він живе!"

Вістка вельми радісна, але неймовірна. Вони вагаються між страхом і надією. Страх перед ворогами наказує їм добре пильнувати дверей, а надія зростає у них і каже надіятись великих речей!

Входять щораз нові учні. Входить Іван, входить Петро. На його лиці сяє немов той сам промінь щастя, що колись на горі Сінай, коли Христос преобразився. Він не каже, не говорить, а кричить:

„Христос воскрес із мертвих!" і мені, що я Його відрікся, він заявився.

Аж ось... щось блищить... щось сяє... і стає Батько між дітьми, Учитель між учнями, Бог між людьми і каже:

„Діти! Скінчилася моя Голгофта, скінчилися мої терпіння! Бачите! Я воскрес! Ваші надії не завели вас! Дїткніться мого тіла, оглядьте мої рани, що це я, ваш учитель, ваш Христос! А моя Голгофта, моє воскресення, нехай буде для вас великою надією, великою наукою, що до великих цілей треба великих зусиль. Ідея моя невмируща, не могла зі мною у гріб вступити й загинути. Ідіть у світ! Навчайте всі народи моєї науки, розказуйте їм про моє життя, мою Голгофту, мою смерть і моє воскресення!" Нераз буде Божа правда потоптана і зневажена, бо не є ученик більший від учителя.

Христові Засади і Політика

Щораз частіше чуємо тепер про „християнські засади" з уст тих державних мужів, що заважують на світовій політиці. Ми теж свідками як провідні люди нинішньої доби, розвязуючи ріжні суспільно-політичні проблеми, звертаються раз-у-раз до релігії. Ще й кажуть, релігія є джерелом життя, руху, енерґії, запалу, динаміки. Уже цей факт вказує на те, що релігія зачинає заважувати на цілому суспільному життю у більшій мірі, як це було досі. А коли релігія являється ще джерелом людської енерґії і динаміки, то основні моральні засади тої релігії означують також зверхню форму людського життя і цивілізації.

Християнська релігія це вцілости індивидуалістична релігія. Вона ставить вартість одиниці, вартість індивідуальної душі понад інші вартости. Завданням чоловіка плекати свою душу, змагатись зо злом, опиратись спокусі, вибирати найтяжчий шлях, приймати на себе великі терпіння за якусь велику, слушну справу, поборювати в собі потяги тіла, відмовляти собі фізичних приємностей; вкінці — радше віддати тілесне життя і заслужити вічне духове життя, ніж на цім світі котитись шляхом найменшого опору, спотворювати шляхом тілесних вигід духа і заслужити тим тьму кромішну. Це є головні засади Христової науки, піддержаної чином — смертю Бога-чоловіка на хресті.

Треба тут зазначити, що подібні моральні засади є положені в основу теж й інших релігій. Всі вони ставлять чоловікови за ціль те, щоб шляхом певних душевних вправ і фізичного самовідречення вирізблювати в собі сильну духову індивідуальність, яка опісля пережилаб тіло чоловіка і перейшла оформленою в інший, позагробовий світ.

Ці релігії є теж найсильнішим оборонцем чоловіка, — його всіх суспільно-політичних прав і свобід — перед загрозою диктатур і деспотизму, що в більшій, чи меншій мірі постійно чигають в кожній суспільности використовуючи для себе кожню нагоду, аби печать одного чоловіка, якогось диктатора - деспота наложити на цілу суспільність, здавивши в ній наперед людську індивідуальність.

Що релігія стоїть на сторожі людських прав й це дозволяє деспотам безобличити одиницю, знали і відчували також всі ті, що під ріжними видами готували для широких мас деспотизм. Ось тому зненавиділи релігію так дуже комуністи, що взялися запровадити на світі „соціялістичний лад", на взір того, що існує в якійсь великій скомплікованій машині. Кожне колісце виконує в тій машині все одну і ту саму ролю, згори приписану творцем машини. В такім досконалім ладі, на думку матеріялістичних реформаторів, одиниця знайде повне заспокоєння матеріяльних потреб. Не буде бідних, не буде багатих, не буде пересичених, не буде голодних. Всі люди будуть порушуватись під натиском свого творця, чи машиніста, який керуватиме цілою суспільною машиною.

І був би цей плян можливо й добрий, якби на перешкоді йому не станула душа, ірраціональні пориви чоловіка, які зовсім не рахуються з законами матерії чи економіки. Щоб знищити ці імпульсивні, необчислимі, не-розумові пориви духа чоловіка, матеріялістичні реформатори завзялися знищити релігію, Божу релігію чоловіка, оперту на вартости індивідуальної душі. На місце Божої релігії вони скоро почали придумувати іншу „релігію" таку, яка обожає матерію, машину чи колектив та його високих жреців - диктаторів.

Колишній співробітник Гітлера, Равшнінґ, каже, що Гітлер раз йому сказав, що він протиставить християнській доктрині вищости індивідуальної душі нову доктрину, яка голосить, що індивідуальність є нічим, та що вона живе тільки в безсмертности нації. „Я відкидаю доґму, що чоловік відроджується внаслідок терпінь [illegible] Божого Спасителя, а на її місце ставлю нову доґму передання заслуг, себто, що одиниці відроджуються через життя й діяння нового законодавця і лідера, який звільняє маси від тягару свободи". Так говорив Равшнінґови Гітлер. Цей сучасний найвищий жрець німецької нації. Він відчув добре, що щоб поставити тривалі основи для своєї грізної, деспотичної машини, треба вирвати з коренем вищу, Божу релігію, треба знищити вартість індивідуальної душі, треба сказати людям, що вони заслужать життя вічне не шляхом творення добрих індивідуальних вчинків, та шляхом боротьби з тілесними забаганками, тільки шляхом сліпого послуху і безоглядної праці для колективу. Жрець Гітлер увільняє своїх вірних від „тягару свободи". Бо свобода, означає також відповідальність. Давши особисту волю чоловікови, Бог також спитає кожного чоловіка, як він нею користувався? А жрець Гітлер не хоче, щоб кожний чоловік зокрема судив свої діла. Він має виконувати діла, які прикаже йому він, диктатор. І він, диктатор, перебирає перед Богом відповідальність за все.

ПРЕЗИДЕНТ І ПАНІ РУЗВЕЛТ ідуть домів з церкви св. Томи в Вашинґтоні, де вони були на Великодньому богослуженні.

Зрозуміло, що те саме заложення має також московсько - большевицький деспотизм, із жрецем Сталіном на чолі. Московський деспотизм має лише брутальніші, і безоглядніші форми. Гітлер бореться з Божою релігією підступно, „науково" і повільно. Жрець Сталін бореться по дикому і нахабному.

Ми нині є також свідками, що чимбільше деспотичні краї, тимбільше стараються в себе роздавити і вирвати з коренем релігію. З другого боку демократичні краї і їх провідники стараються чимраз більше підкресляти релігію і надавати своїм демократичним почуванням релігійний підклад.

Демократія, в розумінні справжніх демократів, ніколи не була і не є якась правляча система, оперта на рівній і тайнім голосуванні, чи на виборі своїх провідників, чи на законах ухвалюваних зібранням народних провідників. Правдиві демократи свою демократію все розуміли так, що чоловік в туземнім життї повинен дістати право себе якось виявляти, збагачувати свого духа, різьбити свою духову індивідуальність і в той спосіб заслугувати вічне життя. Це була в них основа демократії, з якої опісля виплывали ріжні форми суспільного правління, в тім парляменти і рівні тайні голосування. Правління в ріжні часи прибирало ріжні форми. Одначе суть все оставала та сама: вартість індивідуальної душі, особисте сумління, вище післанництво кожної одиниці зокрема. Король, чи імператор, з тими основними духовими заложеннями був більшим демократом, ніж парляментарний посол, вибраний народом, але з такими внутрішніми переконаннями, що загал це голота, яку можна обдурити, а опісля використати навіть в добрій вірі, для своїх плянів і своїх цілей. Демократом міг бути і власник невільників, коли той власник так орудував тими невільниками, що давав їм змогу проявляти себе, збагачувати свою волю і свою душу, різьбити свою індивідуальність та приготовляти тих невільників до того, аби вони станули в життю на власних ногах. Хіба клясичним уособленням демократизму в Америці не є Джеферсон, який мав кількадесять невільників? З другого боку навіть батько родини може бути деспотом супроти своїх синів і доньок, коли здавлює їх душевні пориви, роздушує їх індивідуальність і нагинає їх характер так, аби вони не думали нічого, лиш щоб пильно прислухувались до його наказів.

Тому саме, що демократія це основне духове заложення, це імпульси душі, це ірраціональна частина чоловіка, так тяжко є збагнути, що таке демократія, та які вона має форми? Бо форми, демократії, як сказано, все міняються, залишаються незмінні лиш головні засади.

Пасха Фостика

Іван Фостик — стрілець 3. сотні не мав щастя. Навіть так нетерпляче вижидана Великодна Пасха не принесла йому нічого кращого над розчарування.

Але тут рішуче не були винні ні сам Фостик, ні навіть „Комітет для улаштування стрілецьких свят".

Виною було тут — сам случай, трохи химерний, більше кумедний, та... Іван Фостик надто великим офермою був, щоб могло статися інакше, як скоїлося.

Коли у Велику Суботу цей же сам Фостик торощив смачну зупу, то і тоді навіть він не прочував, як близько стояв до щастя, яке виховзлося йому майже з рук.

Тоді то, цього дня, коли вся сотня споживала обід і стрільці тягали що сили жилаве мясо зубами, припхався справник сотні до кухні та ставши на купці рубанців гукнув на ціле горло:

— *Увага хлопці!*

Стрільці повернули голови у сторону зверхника, не перестаючи впрочім дальше гризти жил з старого бика.

— Щоб мені на пяту годину кожний з вас вибрився і вичистився — аж ну-у! Розуміли?

Хлопці — старі, досвідчені вояки, тямкуючи військову поведенцію, гевкнули, як годиться:

— Розуміли, пане бунчужний.

Та воно трохи чванькуватістю заносило — ця відповідь. Бо ніби сотні з чимсь людей обритися за дві години двома бритвами, пятьома ножиками і одним шматком увірваної коси, це рішуче скидалося на перехвалку!

Але, Боже Святий! Приказ!

— Бо то видите, хлопці! — З самого „Station" ...

— Бо то видите, хлопці! — З самого „Станіслава" приїдуть пани до вас, „аби" вам... того... один з другим... „повінчувати" свят! І справник на саму згадку такої заковики розсердився.

— Га-а! Не ,гадай си", один з другим, що то уже ніхто за тебе не дбає! О-о! Видиш, „який ми мудрагель!"

Підтягнув високо в гору вахмістрівський вус і гудів:

— Досить уже того напиханняся! Марш до роботи! Кажу тобі. „абись" ми світив, як той „дзіґарок". Ти мой!...

Іван Фостик, останній ненажера і перший оферма, забирався торощити третю їдунку горохвянки, коли почув про цю новість.

Він подумав: коли приїжджають до нас пани „вінчувати" нам свят, то вони певно дещо доброго нам привезуть зїсти; Може яйця, може масло, а може... навіть, гм... і саму ковбасу.

І стрілець відложив ложку, перестаючи халасувати, мудро міркуючи, що краща ковбаса над горохвянку! Але він мав деякий уже житейський досвід і на своїх зовсім не героїчних плечах зносив не один наплечник і тому-то не виляв зупи у рівчак, а заховав її в кутку в клуні, у якій стояв кватирою, мізкуючи, що навіть і по смачній великодній ковбасі не зашкодить впоратися із зупою.

Та якби воно й не було з цим його міркуванням, то воно не тревало довго, бо Фостик мусів ще до цеї радісної хвилини пришити панові вістунові дві мідяні запинки до штанів, потім принести путню води до миття панові десятникові, ну, а після цього випрошеним ножиком перевести операцію бороди.

Та у самім розгарі роботи, коли Фостик прикуцнувши на землі та вбгавши шматок зеркальця у щілинку в тіні майстрував під носом, пригнався засапаний справник, щоб зробити збірку, бо приїхали „пані".

Фостик не вспів був і одної третьої частини своєї бороди обрити, як мусів, кинувши все, стати у ряд, але з недокінченого діла він і багато не робив собі викидів, горіючи з жажди сподіваного бенкетування.

Певно за своє лакімство вислухав батьківських напучень справника у роді такого, що на цілій кулі земській не побачити такої „обшлямпаної митки", що не стидається ні Бога, ні людей, показуватися на очі з неголеною пикою, а-ле... але усе дурниця, колиб уже скорше... дістати дарунок!

Тимчасом на майдані коло громадського дому розтаборилися „пані".

Три вози, дві пані і один пан, трохи яєць, кілька печених качок, щось там ковбаси і тьма миролюбивих та зворушаючих зітхань та виливів любови для „наших стрільчиків" від запілля!

Коли комітет улаштування свят для стрільців виряжав послів на фронт — рішив:

— Ідьте там до них і скажіть... скажіть їм, що ми усі духом з ними! Дайте їм наші скромні дари... і...

— Просіть їх, хай не дадуться! Нехай вилупцюють ворога і вертають до нас на вічну хвалу!

Христос Воскрес!

Посли спакувавши яйця, калачі, тощо і гайда в дорогу. Але уже на самім відїзднім прибігла достойна президентова комітету з великою пляхою в руках та вручаючи її молодій висланниці учила!

— А ви... пані... щиро займіться розділенням цього між стрільцями! Хай кожному щось дістанеться! Хай дрібка, хоч наперсточок, а хай мають! О! вони великий брак мусять відчувати! Бідненькі! Дайте їм, дайте, бідолахам"!...

І поїхали з качками, напучуваннями, рядами.

Товклися два дні поїздом, день возами, молода пані весь час держала баклажку в руках, щоб не поторощилася де через неувагу!

А як стати на майдані у селі, де розмістилася резерва, усі їх нетерпляче вижидали.

Сотня за сотнею підходили стрільці до возів, а висланники краю кожному з них вручали цінні гостинці, не забуваючи при цьому наук, порад і побажань „веселих свят".

Голова посольства — старша, достойна у руках добродійка торжественно вручала у простягнені, червоні ручища два яєчка і повна зворушення шепотіла:

— Дорогий стрільчику! Нехай вас Бог стереже!

Потім „дорогий стрільчик" ступав два кроки і зараз на нього ждав шановний добродій, тикаючи йому обарінок.

— Герою! Бийтесь, як... як лев!...

Найгірше було з молоденькою панянкою, якій не пощастилось у цій виправі і навіть солодка усмішка не здалася тут.

Дівчина поверталася до кожного з стрільців з благанням, на яке вони усі обсмалені голоколінники жорстоко відмовляли.

Начеб змовилися і усі до одного з сміхом збували її просьби.

— Може ви, стрільчику, потребуєте трошки чорнила? Я можу вам дати!

Але стрілець розширяв очі, здвигав раменами і посміхався.

— Аво-о! Або мені нащо „антраменту".

Відходив на бік і за третім ступнем проглитував уже гостинець.

А панна дивувалася.

— Невжеж вони не мають до кого писати.

А стрільці сміялися між собою:

— Ото-о! Антрамент привезли! Хі-хі-хі!

Та сталося так, що було більше стрільців, як яєць!

Зглядно одного Фостика було забагато! Іменно, на його попереднику вийшли всі привезені яйця... і коли Фостик підійшов до заплаканої добродійки, то вона не мала уже йому нічого кращого дати як раду, щоб він вибив усіх ворогів!

Та воно не дуже припало до вподоби Фостикові, та й самим послам це не виставало. Вони пошептавши хвилинку між собою рішили, що ліпше щось, як ніщо! І добродійка взявши з рук товаришки пляшку чорнила солодко посміхаючися повернулася до Фостика:

— Чим хата багата, тим рада, — і тицьнула зачудованому ненажері літрову баклагу чорнила.

А Фостик, несучи цінний дар, тюпав до стодоли, болію чи серцем, що навіть на Великдень не доведеться йому наїстися ковбаси!

— І що я буду робити з тим „антраментом", доглупувався стрілець, влізши у клуню.

Але нагадавши собі за горохвянку, він швиргонув пляху далеко на подвіря та діставши з укриття їдунку, забрався торощити третю порцію зупи.

АННА АРАБСЬКА.

Українські Жінки-Піонірки в Канаді

У нас публично дуже мало говориться про життя і заслуги наших піонірок в Канаді, що так багато причинилися до поступу нашої нової вітчини. Ці наші піонірки, з вірою в кращу будучність, відважно і витревало несли всі тягарі і невигоди піонірського життя. Нині навіть тяжко собі уявити, серед яких обставин жив наш нарід в добі його піонірства. Великі маси українських людей приїхали до Канади тому яких пятьдесять, сорок, трийцять пять і трийцять літ назад. Більша часть з них без цента при душі. Тоді ще не було такої матеріяльної помочі від уряду і муніціпалів, як реліф і пенсії, як тепер. Треба було полягати на свої власні сили.

Величезне число українського народу, поселилися по фармах в західніх провінціях Канади. Чоловіки в ранній весні, побудувавши для своєї сімї маленькі хатинки, або як за піонірських днів їх називали колибами, або бурдіями, лишали в них свої жінки і діти, а самі ішли шукати за роботою, по яких двіста і триста миль, щоб заробити на кавалок хліба для себе, своїх жінок і детей. Жінки лишалися дома, працювали тяжко. Вони рубали і корчували ліс і як ще не мали робучої худоби, то копали рискалями рілю на городи і бараболі. Обліплювали глиною і вигладжували свої маленькі домівки і робили їх привітними, захистними і тепленькими до життя. В літі серпами жали високу траву довкола озер і пошивали дахи на своїх маленьких хатках. Чоловіки, щоб скоренько справитись з будовою колиб на весні, накривали їх землею. Але як в літі прийшли великі зливні дощі, через таке покриття до хати лялося, як через решето. Нераз неодна жінка з дітьми й ока не зажмурила вночі, бо до хати ллявся дощ, як з ринви. Жінки в новозаселених околицях, хоч походили з ріжних українських земель, дуже скоро познайомлювались і взаїмно собі помагали. Сходились громадою, одні другим помагали пошивати хати, стайні і другі будинки, ставили колиби на корови і другу удібку, вчили одна другу як будувати з каміння і глини печі в хаті, щоб було на чім варити, а на дворі щоб було в чім хліб пекти. Помагали одна другій сокирою витісувати з осик столи, лави і стільці, щоб було на чім їсти і на що сісти. Постелі робили з тонких дрючків, покладених здовж на поперечки, котрі були прибиті до ніжок забитих у землю. Тоді ті постелі гладенько виліплювали глиною. Піонірки, що вже мали корови, в літі косили косами сіно, щоб було чим перезимувати худібку. Такі жінки, що вже мали робочу худобу, звичайно воли і який віз, помагали тим, що не мали робучої худоби, позвозити до дому сіно. А ті, що не мали робучої худоби, віробляли заможнішим поселенцям, помагаючи їм жати серпами пшеницю.

Родини українських піонірів були полишені без ніякої лікарської опіки. В часі слабости, або материнства, жінки по черзі обходили одна другу. Ті, що відмовлялися від такої християнської обслуги, були строго критиковані цілою жіночою громадою. Як котрій жінці не стало муки, то другі жінки позичали їй муки так довго, аж доки вона не дістала гроші від чоловіка, що був десь на роботі. Без такої згідливости, взаїмної помочі і християнського вирозуміння між піонірками, не одна наша родина в добі піонірства булаб засуджена на смерть.

Жінки-піонірки вставали рано і лягали пізно в ночі. Своїх дітей приучували до тяжкої праці й витривалости. Кожна жінка старалася прочистити й викорчувати якнайбільший кавалок землі на своїй фармі, щоб, коли жінки корчували в поті чола, їх старші діточки обтинали з викорчуваних дерев гиляки, складали на купи й палили. А потім разом з мамою зносили обрубані дерева на купи, щоб висихали на дрова.

Коли чоловіки в осени верталися з робіт, вони замісць землянок заставали пошиті сніпками й гарно повигладжувані й повибілювані привітні хатки, а в пивницях повно бараболь, буряків, моркви і всякої іншої ярини. На стінах попід хатою висіло багато вінків цибулі і часнику. На подвірю лежали великі стоси дров, що їх жінки наносили на плечах на цілу зиму. В другім місці стояла стирта сіна, а коло неї гарно виліплена і покрита стаєнка, в якій вигідно стояла корова, привязана до ясел. На порозі привітної домівки, чоловіка стрічала жінка й діти босоніж, з обпаленими від сонця й вітру обличчями. При такій зустрічі сльози обливали усміхнене обличчя. Батько й мати голубили свої діти, піднімали свій зір до небес і дякували Всевишньому, що родина злучилась і знов заживе разом у власній хатині й на своїй землі.

В зимі життя піонірів плило веселою струєю. Вони сходилися в неділю і свята, забавлялися по своїх домах та оповідали одні другим пригоди зі свого тяжкого життя. Жінки, як звичайно, збивалися в куток, жартували, то знов втирали хусточками сльози, висказуючи одна другій свою тугу за рідним краєм, за ріднею, що лишилися в старім краю, за добрими сусідами, за рідним селом, а передовсім за церквою, за тим Божим домом, що кожної неділі і свята кликав їх колись на богослуження й молитву.

Господині гостинних домівок накладали на примітивні столи, застелені старокраєвими чистенькими настільниками своєї роботи всяку поживу — мяса з дичини, голубців, пирогів, та інші українські страви і припрошували гостей до стола. По християнському звичаю господар проводив молитву, а тоді всі гості засідали до обіду чи вечері. Тоді ще люди не вживали ніяких гарячих напитків. При столі всі весело розмовляли, жартували, а потім починали співати. Популярною піснею з галицького Поділля була:

„Закуй ми, закуй ми,
сива зозуленько,
Деж ти ми закуєш
на друге літенько?"

Жінки співаючи цю пісню, похитували головами і приговорювали: „Ой далеко, далеко та сива зозуленька лишилися поза нами! Літа будуть приходити й відходити, але сива зозуленька вже нам більше не буде кувати". Дзвінкі жіночі й мужеські голоси зливались у тужну музику, вилітали крізь вікна й двері, котились канадійською пущею і в ній губилися далеко - далеко. А канадійська широка пуща уважно слухала голосів своїх нових жителів і неначе їм відповідала та потішала: Не плачте, не тужіть, з часом і ви привикнете до наших щебетушок і вони, замісць зозуль, жайворонків і соловейків, будуть розвеселювати вашу душу в часі цвітучої весни.

В Підгірян популярною піснею була „Довбуш". Гірська, тужлива мельодія оспівувала буйного опришківського ватажка, приятеля бідних людей та його ватагу. А дальше його трагічну смерть з руки мужа його любовниці Дзвінки. Тужлива мельодія так оповила слухачів, що з трагічним закінченням пісні в їх уявах хиталася Чорногора, то знов виступала гарна постать Довбуша — сильного як Геркулес у грецькій мітольоґії, то знов виринала гарна, з чарівною, але зрадливою і грішною усмішкою Дзвінка. Голоси тужливої мельодії відбивалися від старезних і сильних дерев, котрі похитували своїми раменами й неначе шепотом питали себе: „Хто це, хто це той Довбуш? Хтось подібний до нашого Гаявати, лицаря червоного чоловіка".

Люди тужили за життям, яким звикли жити в старім краю. Зима минала, а з приходом весни приходив і Великдень. Оповім зі своєї діточої памяти, як мої родичі і люди в тій околиці, де я жила, святкували мій перший Великдень в Канаді. Люди скликали мітінг і врадили поставити хрест в найкращім місці тої околиці і коло того хреста всі три дні Великодних свят іти на молитву і там співати воскресні пісні. Чоловіки виробили великий хрест з дерева, а на середині, де сходяться рамена хреста, видовбали діру, а в неї заложили малий металевий хрест з розпяттям Ісуса, що був посвячений ще в старім краю. Той металевий хрест привезла до Канади одна родина. Жінки і дівчата прикрасили хрест паперовими цвітами і вінками з дикого барвінку. Цей хрест було видно з вікна нашого дому. На Великдень пробудилася перед сходом сонця і завважила, що окрім нас, малий дітей, не було в хаті нікого. Я вибігла на двір. Небо було покрите червоними, рожевими і жовтими брилянтами. Було тепло і повівав ледви замітний вітрець. Ліси будилися зі сну й шепотіли свою воскресну мельодію; високі, сухі шуварі легонько хитали своїми чорними головками і святочно дивилися в чисті зекала озер. До мене почали долітати зі сторони нового хреста слова пісні: „Христос Воскрес!" Я підбігла на горбок і глянула в сторону хреста. Довкола нього клячало багато людей; мужчини з відкритими головами. Вся піонірська громада цеї околиці клячала в щирій покорі і молилася. Мені тоді чомусь пригадався мало мені знаний діточий вірш:

„Піди, дитинко, там при
дорозі,
Під Чудотворний Образ,
і змов молитву до Бозі".

Я закрила очі маленькими рученятками і почала тихонько плакати: „Чому мене не взяли родичі до Христа?" — питала я себе. Мій плач перервали два індіяни, що вийшли з ліса з пірями на головах і з рушницями в руках. Вони з далека почули воскресні пісні українських піонірів і вийшли з ліса подивитися і послухати, що то за диво. Вони довго дивилися на людей коло хреста, а потім самі перехрестилися і зникли в лісі.

Цілих три дні свят люди приходили під хрест молитися і співати воскресні пісні. Жінки обдаровували дітей писанками, а дівчата хлопців. Молодь бавилася і співала гаїлки. Між старшими людьми, особливо між жіноцтвом коло того хреста, почали підноситись голоси про потребу церкви в тій околиці. Мужчини застановлялись над тою гадкою і її обговорювали.

Поплили роки за роками. Наші піонірки, рука в руку зі своїми чоловіками, поборювали дику природу. Виорювали шматок за шматком землі, аж доки їх фарми не покрилися широкими ланами пшениці. Помогли своїм чоловікам повибудовувати гарні доми, нераз з дорогими меблями. Помогли своїм чоловікам побудувати другі гарні і коштовні будинки. Обоє пристарали расову худобу і коні, накупили машинерії. Вони, ці наші піонірки, разом з чоловіками помагали організувати парохії і будувати церкви. Вони своїми податками побудували школи. Давали щедрі датки на українські інституції посилали діти до вищих шкіл і університетів. Виховали велике число інтеліґенції, котра нині заняла місця по ріжних інституціях в Канаді.

Нині ці наші піонірки, це вже старенькі, похилі бабусі. Вони лишили нам чудовий примір витревалости, самопосвяти, працьовитости, жертвенности і глибокої віри в Бога. Виростають одна по другій свіжі могили на кладовищах, при церквах, що їх вони своїми жертвами помагали будувати і підтримувати. Відходить від нас на вічний спочинок перша українська ґенерація в Канаді, котра поклала угольний камінь для українського життя в новій вітчині. Внуки наших піонірок пішли боротися і класти свої голови за нову вітчину і за її ідеали.

Де наші казки, повісти, поеми і пісні, котрі оспівалиб добу нашого піонірства в Канаді і срібною лентою звязали відходячу від нас ґенерацію з дальшими українськими поколіннями? Нема. По відході від нас першої ґенерації, лишається лиш пустка. Ніхто за ними не заплаче, ані заспіває літературною і музичною мовою, котра має силу довго жити і цвисти. Кілько то чудових матеріялів можна витягнути з оповідань і переказів українських піонірок для пера українських письменниць і поеток. Кілько то живих фактів можна знайти для історії українського життя в Канаді. Жаль тільки, що в нас дуже мало людей, це наше багацтво використовують і звязують в одну історичну цілість всі наші здобутки. В такий спосіб нічого вартісного не загубилосяб і не вмерло.

Христос Воскрес!

ХРИСТОС ЗЯВЛЯЄТЬСЯ МАРІЇ МАҐДАЛИНІ
З картини, намальованої „аль фреско" (на мокрій стіні) славним італійським малярем Фра Анджеліко. Картина находиться нині в музею в Фльоренції.

ГАҐІЛКА

Ой вороги, вороженьки,
Так не ворогуйте,
Я вашого не любила —
Мого не чаруйте!
Я вашого не любила,
Любити не буду —
Як ви мого зчаруєте,
З ким я житй буду?

ГАҐІЛКА

Чого панянкі красні
Їли пиріжки на маслі.
Парубки заглядали
Аж стіни погloдали.
Так ся глини наїли,
Аж зуби зболіли.

НА РІЖНІ ТЕМИ

ПРИ НАГОДІ ВЕЛИКОДНЯ.

Дивується „Ню Йорк Таймс" у передовиці, як міг націстичний уряд пустити в курс світлину, що представляє модерне святкування Великодня в Німеччині, немовби німці те й робили на Великдень, що слухали націстичного радія про німецькі перемоги й слідкували про тому на карті поступ німецьких військ по чужих краях.

„Таймс" каже, що він не може уявити собі, щоби німці тішилися, як їх уряд на самий Великдень убив в сербській столиці 3,000 людей, котрі не хотіли зовсім цеї столиці обороняти. Адже німці, каже „Таймс", на Великдень люблять сидіти дома, з жінками й дітьми, при повнім столі, їсти, пити, розмовляти, співати, гоститися.

„Де ділися ті чемні, старомодні німці тепер? Коли заговорять вони проти бандитів, що їх поневолили, зрадили й обдурили?" — питається „Таймс". Коли це питання на місці на Великдень, то чи не буде на місці на Великдень інше питання: чи цих чемних старомодних німців поневолювали, зраджували й обдурювали лише націсти?

ДВА РОДИ СВЯТКУВАННЯ

У своїй статті проти націстичного уряду „Ню Йорк Таймс" підчеркує мимоходом два роди святкування Великодня: старий і новий.

Говорив мені недавно один американець, що в Америці можна останніми часами добачити основну зміну в способі святкування Великодня. Як він був хлопцем, Великдень властиво не був зовсім великим святом. Він не ріжнився нічим від інших неділь у році. Останніми роками американці немовби відкрили, що Великдень дає великі можливости до святкування. Цеж так гарно весняне свято, як це святкують ріжні нові імігранти зо східної й полудне-во-східної Европи, — говорив він.

Він приписував впливові цих нових імігрантів оживлені святкування Великодня в Америці й він це признав гарною новиною.

НЕБЕЗПЕКА ДЛЯ СВЯТА

Зо слів американця можна було чути певне розчарування Різдвом. Як він був молодим, Різдво було гарним святом, бо тоді зима була дуже гостра.

Мені здається, що в цьому розчаруванні є інша причина. Різдво, будучи признаним святом, нині зовсім скомерціоване. Купці використали його для продажу всяких товарів. Великдень так ще не використаний, і тому він заховує ще багато сторін давнього громадського й родинного свята.

„ФЕМІЛІ ФОН"

Під таким наголовком нюйорський місячник „Перентс" помістив був чотири роки тому аж три суґестії для родичів, що хочуть зблизитися до дітей, а кожна з тих суґестій відносилися до великодніх яєць.

Одна жінка писала про те, як її діти перед Великоднем збирають шкаралупці всіх яєць, які вона вжила для печива, красять ті шкоралупці, а потім накладають до них землі й садять у неї насіння квітів. Іньша писала про забавку, звану „полювання великодньої писанки". Ще інша писала про розписування великодніх писанок.

Ось так маємо аж три великодні „заняття", в котрих властиво ні одно не надається до скомерціювання.

ВЕЛИКОДНІ ПИСАНКИ

Яких десять літ тому відомий англійський щоденник „Мачестер Ґардіен" помістив спомин журналіста М. Е. Дергена про великодні писанки. Автор описує звичай писання великодніх писанок у Чорногорі. Писав, що пишуть їх жінки в цей спосіб, що заварюють яйце в лушпині цибулі або іншої забарвляючої матерії, а потім артисти пензлем розмальовують на ці закрашені яйця ріжні традиційні взори. „Такі писанки це справжні твори штуки", — писав Дергем.

Автор видно жалував, що в Англії зей звичай обмежується до того, що англійські цукорники виставляють за вікнами чоколядові яйця.

З писання англійця про чорногорців можна було вичитати жаль, якщо не заздрість, що в англійців нема такого гарного великоднього звичаю.

ЧОМУ НЕ ПЕРЕБРАТИ ЗВИЧАЮ?

Так можна би сказати всякому, хто жалується, що в людей англьо-саксонської культури німа таких гарних звичаїв, як є наприклад у словян. Адже звичай одного народу не є чимось таким, чого́б інший народ не міг приняти. Проти цього нема ні закону, ні кари.

Візьмім для прикладу звичай писання великодніх писанок: хто може заборонити американкам писати писанки, як це роблять українки? Адже писати писанку самому певно більша приємність, як писанку поїдати або писанні приглядатися.

Згадана в горі стаття місячника „Перентс" відкриває дещо таємницю. Починає вона один уступ про великодні писанки: „Малі діти дуже люблять всякого роду великодні яйця, але матери часто бояться уживати фарби для їх крашення. Та такі фарби на яйця кожний може дістати легко й дешево..."

Отже американки бояться того, чого українки зовсім не бояться. Як звичайно, страх походить з того, що вони не звикли це робити, не мали такого звичаю. Тому їм здається, що треба бути святим, щоби горшки ліпити.

ПЕРЕНЕСЕННЯ ШТУКИ

Коли американки англьо-саської культури стоять довкола українок і подивляють їх зручність у розмальовуванні писанок, а самі бояться братись до цеї штуки, українки часто проявляють теж певний брак ініціятиви поширити цю штуку або використати всі її можливости.

Що ця штука має великі можливости, показується хочби з того, що тої самої техніки, що її вживається до крашення яєць, уживається теж до крашення деяких делікатних матерій, наприклад шовку. Кажуть, що аж з Маляйських островів прийшов до Европи цей спосіб забарвлювання шовку, як це видно з того, що зо способом прийшло й слово: батик. Матерію занурюють у роспущену фарбу, покривши передтим матерію воском там, де дана фарба не має на взорі появлятися. По скінченні фарбування занурюється матерію в горячу воду і від цього віск спливає.

Пару літ тому журналістка Мері Бріджіоті розписувалася в нюйорськім щоденнику „Пост" про те малювання шовкових матерій та їх уживання для суконок. Здається вже пора, щоби українські писанкові взори примінено для прикрашування одіння.

Courtesy The Nassau Daily Review-Star

УКРАЇНСЬКІ ДІВЧАТА НА ЛОНҐ АЙЛЕНДІ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ПИСАНКИ.
При столі: Анна Мельник з Голису, Анна Владика з Гемпстеду й Павліна Дик з Іст Раковей. Вгорі: пані Анна Бодак з Брукліна.

ПИСАНКИ

Звичай малювати писанки та крашанки на наших землях народ звичайно вяже зі святом Христового Воскресення.

Джерел і змісту цього звичаю треба шукати у глибокій давнині, в символічних знаках, якими покрита писанка, та у значенні самого яйця. Майже в усіх народів старого світу, не беручи під увагу їх ступня культури, яйце відогравало в тій чи іншій формі важну ролю й у світогляді, і в релігійних обрядах. Цим народам вже були знані і крашанки й писанки.

На наших землях також мусіли бути знані писанки ще до приняття христіянства. Промовляють за цим археольоґічні дані. Так, у гробах або викопалищах із княжих часів часто находили шкаралущі з яєць або глиняні, мальовані в кілька кольорів яйця.

Давні торжества й поганські обряди змінилися під впливом христіянства і пристосувалися до христіянських свят і христіянського світогляду, та переховалися, хоч може в малих частинах, до сьогоднішних часів. Правда, стратили вони своє правдиве значіння, але на підставі цих решток можемо догадуватися про світогляд наших предків.

Зі своєї прадавньої віри народ запамятав дуже мало, а в писаних джерелах також крім назов богів більш нічого не найдемо, одначе є деякі сліди старих вірувань Сходу, що взагалі мішалися на словянських землях.

Культ сонця прийшов до нас зі Сходу в добі бронзу; тодіж він і поширився на словянських землях та в цілій Европі. Сила й потуга сонця здавалася нашим предкам найбільшою, тому вони установили цілий цикль обрядів, звязаних із рухом сонця*). Отже, нема нічого дивного й незрозумілого, коли писанка покривається символами сонця.

Деякі, головно старші, дослідники вважають, що на орнаментах писанок заховалися останки звичаїв наших предків — символи їх богів. Люди забули й не розуміють ідей цих символів сьогодні, але підсвідомо переховують їх у себе й передають наступним поколінням. Коли запитаємо, чому так, а не інакше, пишуть, то почуваємо коротку й лякомічну відповідь: „мати так писала — і я так пишу".

Завдячуємо це великому консерватизмові і традиціям, яких не потраплено знищити. Цей орнамент повстав у глибокій давнині. Повстав він на підставах давніх традицій, а самий він розвинувся й поширився на наших землях.

На підставі своїх дослідів над писанками, Вадим Щербаківський, усі орнаментаційні мотиви спроваджує до трьох підставових конструкційних форм: свастики, трикветру, розети.

Дальший ступінь розвитку орнаменту це перетвори й розвинення рамен свастики трикветру чи розети. Покоління забувають про значіння символів давніх богів, надаючи орнаментам форми й назви з ростинного, звіринного світу й т. д. Цей розвиток писанкового орнаменту творить ще кілька типів: ґеометричний, ростинний, звіринний та солярний, предметово-побутовий, релігійний.

Зрештою пригадаймо дещо з історії цих трьох підставових мотивів — свастики, трикветру, розети.

Свастика (санскр. сваcті); грецьке — „те евестіке", латинське — „салюс") — символ бога сонця, що був одночасно й богом щастя й богом життя. Відомий і знаний символ всім народам старинного світу. Згодом затрачується первовзір, перетворюється рамена і творяться — „вітрячки", „гачикуваті хрести", „ломані хрести", перетворюються в орнаменти зі звіринного світу — „баранячі роги", „качачі шиї", або в ростинний орнамент — „дубове листя" й т. п.

Трикветр — символ бога підземель або сонця — складається із трьох рамен, подібних формою до свастики. Виступає в ріжних комбінаціях, аж перетворюється в ростинні, звіринні чи ґеометричні форми („лисики", „курячі лапки" або „гусячі", „граблі" й ін.).

Всюди, як бачимо, виступає первісна ідея сонця в символах, що набірають більшого значіння, коли день стає довшим, а світло, сонце, тепло перемагають ніч, зимно. Потімця ідея затрачується й перетворюється, утворюючи нові орнаменти.

Окремо, як у доповненні того, що говорив я про орнаменти писанок, хочу сказати, що звіринний орнамент, який часто виступає на писанках, являється символом соняшних богів. Такі — півень, курка, гуска, кінь**).

По принятті христіянства на наших землях початок писання писанок, як також і леґенди, звязані з писанками, народ відносить переважно до часів Ісуса Христа, Його народження, муки та воскресення. Христіянство також вплинуло на орнаментику писанок, утворюючи нові типи писанкового орнаменту: „риба", „ломані хрести", „церковця", „дзвін", „попові ризи" й т. п.

Писанки пише тільки село — місто не вміє писати. Одначе й села можна поділити на дві категорії: села, що пишуть і крашанки й писанки, та села, що знають виключно крашанки й іншого роду малювання яєць у них нема.

Час писання писанок не устійнений; звичайно припадає на другу половину великого посту. Писанки пишуть переважно жінки, але й бувають випадки, що писанки пищуть дівчата, а навіть хлопці.

Наші землі начеб поділилися на обшири, в яких переважає единий, їм властивий спосіб писання, а ці на округи з високоартистичним орнаментом, багатими кольорами, та на округи, бідні в кольори та в орнамент. Одначе, писанки всюди тішаться великою пошаною й між селянами й між інтеліґенцією в містах.

Часи зміняються, зліняються епохи, моди, ідеї. Колись панувала ідея сонця; тепер можемо зустріти національні гасла й рівночасно на писанках знак князя Володимира Великого — Тризуб.

Кожна ґенерація впроваджує до писанкового орнаменту щось своє, щось ориґінальне. Тому не можемо занедбувати дослідів і над вими писанковими орнаментами, що творяться тепер.

Одначе, треба ствердити, що звичай писання писанок із року на рік вимірає. Помагає цьому вимиранню місто зі своєю міщанською культурою, зі своїми гаслами. Вимірає цей звичай, як і вишивки, як і цілі низки інших звичаїв, затрачується традиція. Яскравим прикладом цього — ті села, де колись писали писанки всі мешканці, а тепер є тільки кілька або одна писанчарка, що пише на замовлення.

Так оце, в короткому зарисі, представляється ідея писанкового орнаменту на наших землях; на жаль, брак докладних студій над писанками по всіх закутинах цих земель не дозволяє дати докладного образу розвитку орнаменту, його ідеї та його тяглости.

*) Напр.: Свято коляди (пізніше Різдво Хр.) й Купало (св. Івана); Паликопа (св. Пантелеймона); свято Яра-Юра (св. Юрія).

**) Півень мусів бути птахом сонця і світла, птахом доброго бога, тому передчуває прихід дня і своїм співом оголошує світові. Качка, гуска — соняшні птахи, як уважають їх на півночі. Кінь — символ соняшних богів.

ГАГІЛКА

Ой я хочу на Дунайчик,
Там мій милий чорнокрайчик,
Та розчеши жовті косоньки,
Та вмий собі біле личенько,
Та вберися в черевиченьки,
Та возьмися попід боки,
Покажи нам свої скоки,
Та візьмися за під вишки,
Шукай, шукай товаришки.

„МИС ІСТЕР ПАРЕЙД". — Панну Джуел Линдсей, гарну модельку мод, вибрано в Атлентик Сити королевою моди на так звану великодну параду по „бордвоку".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Воскрес Той, що мир, любов і правду голосив і за те терпів зневаги і муки і вмер на хресті.

Раділи і ликували жидівські достойники, думаючи, що вбили теж науку Христа.

Але ані жидівська еліта ані поганський Рим не змогли придушити Христової науки, бо вона основана на правді і Божій премудрости. Бо чиж може бути щось моральнішого, як братерська рівність, любов ближнього, милосердіе, пошанування батька і матери й інші взнеслі засади. Тому воскресення Христове являється найбільшим святом христіянського світа.

А в нашій Україні Великдень це свято весни, воскресаючої матери Природи, що будиться із зимового сну. Наш нарід витає його звуками дзвонів, піснею: „Христос Воскрес", традиційними гагілками, дарунками і писанками. Селянин іде на свою ниву і молиться за благословення плоду. Цілує рідну землицю, яка, — як каже Василь Стефаник — „тягне його жили, смокче його піт", але він її любить і впродовж цілих століть захищав її своїми грудьми, вкривав своїми кістками.

Тепер московські погани, обдуривши наш нарід раєм на землі, принесли йому нещастя, зубожіння і гіркі муки. Забрали землю і останню крихітку волі та обернули усіх їх в невільників; позамикали або повалили церкви, заборонили молитися і хвалити по свойому Бога.

Замовкли дзвони, замовкло слово правди, бо лиха доля хотіла, щоб не Київ остав столицею України із своїм, рідним урядом, а Москва. Там на Кремлі сидить новітній Нерон із своїми жорстокими прислужниками. Та ні Нерон, ні його кріваві наслідники не змогли здушити христіянського руху ні церкви, бо, як сказано: „І врата адові не одоліють її." Христова наука і віра живе, а Нерони пішли в забуття. Піде в забуття і Сталін, а справедливість таки переможе.

Бо деж поділися творці комунізму? Де є їх головний ватажок Троцький, що стільки лиха накоїв Україні й міліонам нашого народу? Сталін своєю крівавою рукою змів їх із лиця землі, заки вони вспіли змести його. Отся непевність влади і страх за своє життя заставляють московських сатрапів до страшних вчинків і вводження в життя найдрастичніших метод правління. Бо каже Христова наука: „Що зробиш ближньому свойому, то і тобі зроблять". І ніхто перед заслуженою карою не втече, як не втекли наші західні близькі і далекі сусіди, яких останнім актом злочину був Версайський договір, що довів до страшної пімсти одних проти одних і запалив пожаром цілу Европу.

Бажання посідання, наживи і панування не давали спокою европейським можновладцям і дипльоматії і кожний з них рвав, що міг і де міг, топив у крови автохтонних і спокійних жителів. Але крадене не довго гріє і його треба колись віддати. Тому й їхні ролі несподівано і дуже часто міняються. Учора грабили одні і ще не справили награбленого, а нині вже мусять віддавати награблене іншим, та ще й своє власне майно, а навіть і національну незалежність. Це вказує на те, що дійсний і трівкий мир настане тоді, коли усі народи будуть рівними і стануть вільними господарами на своїй землі; тоді коли не буде денаціоналізації, неволі, насильства і розбою одного народу над другим, коли наука Христова знайде собі належне місце у мозках і серцях народів і їхніх провідників.

Нині вистарчило би провідникам зрозуміти і приняти заповіди Божі, в яких кажеться, не вбивай, не кради, не пожадай чужої річи, а війна скінчиласяб у кількох тижнях. Але такого чуда не буде, бо із комунікатів і заяв воюючих держав виходить, що доля народів має вирішитися на полях бою, кровю молодого покоління, невинних дітей, що платять за гріхи своїх властьімущих керманичів держав. І гине воїцтво на суші, у повітрі, в літаках і понурих водах океану і Середземного моря. Гинуть по містах під румовищами старці, жінки і діти, палають міста, іде з димом праця і доробок цілих поколінь; щезають будівлі і твори неоціненої вартости Лондону, Берліна, Гамбурґа, Білгороду і старинного міста Атен, колиски цивілізації й культури світа.

Коли отсе пишу, на полях Греції, в межигірських провалях і на Йонському та Егейському морю бідна, сім-міліонова, грецька нація вирішує свою долю і кровю своєю дописує ще одну світлу сторінку в історію.

Отся геройська, христіянська Греція (від котрої Україна у 988 р. приняла христіянство) своїм, історичним, подиву гідним актом вказує всім поневоленим народам, як треба боротися за рідну землю, за честь нації за продовження її життя. Нехайже шляхотне грецьке військо буде прикладом і заохотою до вже недалекої боротьби із гнобителями України.

Роман П.

І РАДІСТЬ У ВСЕЛЕННІЙ

Воскресний Дзвін!
І ризи золоті.
Блиск свіч і сизий дим кадила.
Поклони до землі...
Слова святі:
— Христос воскрес! Христос воскрес!
І радість у Вселенній...
І лине дух із храму стін
У храм небес...
— О! Христе! Христе! Боже наш!
І ми... і радіємо... ми віримо:
— Ти і для нас воскрес!
Благословен!
В серцях вложив живої сили,
А камінь скинемо з могили
І перейдем геґенну...
Розкований у серці жар запалимо в огні!
Скрізи — а здвигнемо вівтар
Помилуй — а залунає і для нас
Воскресний Дзвін!

Уляна Кривченко.

Веселий Кутик

Тільки всього?

Кохана! Я прийшов, щоб тобі пожелати з Великодним і ще раз запитати, чи вийдеш за мене заміж.

— Тільки всього, а я гадала, що попросиш мене до театру.

На поліції.

Комісар до злодія:
— То чий годинник?
Злодій: — Або я знаю?
— Як то не знаєте?
Злодій: — Пане комісарю, чого мене чіпаєтеся? Чи я мав питати того пана в юрбі людей як він називався?...

Напитав собі біди.

Знаєш, я спитав жінку з нагоди Великодня, що їй купити в надії, що скаже, щоб тим не турбуватись і не тратити грошей. А вона каже: Купи, серденько щось на шию і руки. Щож тут робити?

— Знаєш що? Купи їй кусень мила, то буде і на руки і на шию.

Крім нього.

Один багач, що мав на душі дуже багато гріхів, збудився в ночі від якогось шелесту. Залзвонив на слугу.

Слуга обійшов кожний закуток і каже:

— Нема жадного злодія з домі, крім вас, пане...

Святочні дарунки.

— А що ти дістала на свята?
— Нічого доброго: ще одну сестричку.

ЗА ЗВІЛЬНЕННЯ ЧУЖИНЦІВ ВІД СЛУЖБИ

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Кордел Гол, звернувся до конгресу з проханням, щоб той ухвалив закон, на основі якого чужинцям, живучим в Америці, було дозволено не вступати до армії, коли вони цього не бажають. Зате вони раз на все булиб позбавлені права приняти американське громадянство.

НЕ ЗДАЛИСЬ НА НІЩО!

ЛОНДОН. — Це правда, пише Роберт П. Пост, що многі вулиці й будинки Лондону в руїнах, що є тисячі жертв у людях, що згинув, наприклад, лорд Стемп, найбільший британський економічний знавець, як жертва останнього бомбардування британської столиці, але чи це зміняє наставлення британського народу? Чи це спиняє темпо життя самого Лондону? Чи ломить волю людей? Чи заставляє їх до того, щоб заперестати дальшу боротьбу, піддатись? Ні! Того всього, пише Пост, нема. Життя пливе нормальним ходом, так, якби того всього не було. Значить, питає Пост, нащо здалась отая вся руїна шпиталів, шкіл, церков, бібліотек, чи навіть будинків, в яких мешкає цивільне населення? Усе те не має нічого спільного з властивою війною і з военними успіхами.

РОЗШУКИ ЗА ТЕРОРИСТИЧНОЮ ОРҐАНІЗАЦІЄЮ

НЮ ЙОРК. — Аґенти департаменту справедливости розпочали розшуки за тим, щоб ствердити, чи справді тайні аґенти держав „осі" тероризують своїх противників на терені Америки, а навіть карають неслухняних смертю, як це малось статись з одним італійським редактором у Шікаго, Джаном Аріною? Інші італійці, як ось Панталеоні, що також був противником фашистівської політики, мав теж діставати від терористичної орґанізації погрози.

ГАГІЛКА

А зелені огірочки,
А густії пшіночки,
Лиш ся розцвитайте!
Наші панці тай молодці,
Лиш ся побирайте!
А зелені огірочки
А вже ся розвили,
Наші панці тай молодці
Все винце випили.

СИН ПРЕЗИДЕНТА ВЖЕНИВСЯ. — У Біверлі Гилс, фільмовій кольонії в Каліфорнії, вженився цивільним ритуалом Джеймс Рузвелт, син президента Злучених Держав. Його жінка, Ромел Шнейдер, була його шпитальною доглядачкою. Коло неї стоїть пані Рузвелтова, мати молодого, коло нього мати молодої.

Володимир Островський.

Данилів Великдень

I.

— Чи чули ви про короля Данила?
— Про його землі славні та багаті?
— Про його міста? Про вояцькі сили?
— Про розкіш в його королівській хаті?—

Отак гуло в замках можновладних
По всіх державах тогочасних світу.
Але ніхто не мав відомостей докладних
Про нашу землю, славою сповиту.

І Греція, і Німці, і Французи,
Польща — сусідка і холодна Швеція,
Араби, Чехи, Угри, Андалузи,
Париж і Рим, і Краків і Венеція, —

Всі до Холма, що сяяв так яскраво,
Послів своїх численних посилали:
Данилову могутню державу
Отут, на місці, близче пізнавали.

З послами йшли купців багатих зграї —
Розвідати, купити чи продати;
Ішли учені, щоб Данилові звичаї,
Багатства, міць краянам описати.

Король Данило всіх приймав привітно;
Для всіх приступний був трон його — мості, —
Хоча і стежив оком непомітно,
Чи не на розвідку часом прибули гості.

II.

Холмська горка у жалобі,
Тихо. Шепіт у столиці.
Бо Христос лежить у гробі —
Образово — в плащаниці.

Бє вечірняя година.
Сам, без світи, в темнім строї,
Спершися на руку сина,
Йде Данило із покоїв.

У весняних тінях ночі
Борода як срібло сяє
Тьмямо зоряться вже очі.
Вік на плечі налягає.

Став навколюшки. Вклонився
Золоченій плащаниці,
Вдруге, втретє. Знов підвівся,
Важко спершись на палицю.

Щось замислився Данило.
Задививсь на лик Христовий.
— Зблід. Сумний. — О, смерти сило!
Я... для тебе... теж готовий...

— Сину, — шепче він Шварнові, —
Швидко й я лежать тут буду
На утіху ворогові,
Та на сум для свого люду...

„Не кажіте так, благаю,
Проживете ще багато!..."
Ні, синочку, відчуваю:
Це моє останнє свято!

III.

Весняна ніч мовчить трівожно.
Жде тихо чуда: як життя.
Воскресне з мертвих переможно
Для вічности, для всебуття.

Намет небесний — темно-синій.
Не сміють зорі палахтіти.
Як холодно! Як темно нині!
О, швидше горку освітити!

Наказ двірцевий — і котяться
Вже бочки з чистою смолою.
Ще мить — і пишно загориться
Теплом, і світлом, і хвалою.

Червоним полумям залиті
І горка і замок із собором,
Хатки міщан, у купи збиті,
Угерка й поле з сонним бором.

Замкову браму відчинили.
Ґдуть з Оболоня ріжночинці:
Ремесники, купці поплили
Зайняти місце на долинці.

Біля собору — людське море.
Повільний біг хвилин священих.
Забуто все: недуги, горе,
І гніт дрібних турбот щоденних.

Ждуть півночі — хвилини слави,
Коли полине до небес
По всій Даниловій державі
Священний гимн: „Христос Воскрес".

IV.

Опершись на рамені сина Шварна,
Данило на горці найвищій стоїть
І батьківським оком, крізь хмару сиву,
На море людей і вогню він глядить.

— Для тебе, народе мій, любий коханий,
Віддав я пів віку і праці, і сили!
За тебе, мій краю, ятрилися рани,
— Волосся та вуса давно посивіли.

Данило притиснув до грудей Шварна
І з вуст полилися віщання пророчі:
— Свій келих життя я вже випив до дна
— І швидко закриються очі.

А далі? Щож далі? О, бачу я, бачу —
— майбутнюю долю моєї країни!
— Дивися мій сину! — Ось нарід мій плаче,
— Ось кровю залиті горбки і долини.

Ось топчуть могили! Кордони шматують!
— Церкви зачиняють! За море женуть!
Мій нарід в неволі! Катують! Катують!
І крикнуть, піднятись йому не дають!

— О, краю нещасний! Ти будеш розпятий,
— Лежатимеш мертвий у гробі віків!...
...Видіння скінчилось. Розбитий, зімятий,
Заплакав Данило про долю синів.

— Ні! — гукнув, — воскреснеш в неволі ворожій!
— А я і по смерти тебе не забуду,
Отут, на цій горці, лежати я буду
І буду стояти повік на сторожі!...

Ходім же, мій сину, нас певно шукають.
— Вже північ. Народ на майдані чекає.
— Спішімо, бо зараз в церквах заспівають,
Як правда розпята усе воскресає.

V.

Століття шесте уплиає.
Змінилося лице країни:
Давно і замку й стін немає,
Лише — сліди, сліди руїни.

В чужих руках гора Данила
Й собор, колодязь, його кості —
Його загублена могила —
І рештки муру на погості.

Та сповнив слово князь Данило:
У ніч щорічну Великодню
Встає з незнаної могили,
Крізь смерти тайную безодню.

На горку „верхнюю" виходить,
Комусь грозить, когось взиває,
Очима край увесь обводить
І до просторів промовляє:

Воскреснеш, любий, рідний краю,
— Бо я тебе охороняю!...
...А по дванадцятій годині —
Знов спочиває в домовині.

Волинсько-Галицький князь і король Данило (1205-1264) переселився з Галича до Холма, зробивши його своєю столицею. Тут він вмер і був похований. Де знаходилась його могила — невідомо. Перед війною в Холмі на „горці" знайдено рештки фундаменту Данилового замку. Улюбленим сином Данила був Шварно. На „нижній" Холмській горці й досі зберігся — „Данилів колодязь". Угерка — річка. Оболоннє — частина міста за замковою стіною. Собор і „горка" в руках зуїтів.

Ярина Домбчевська.

ГАГІЛКИ ГИНУТЬ...

Зміняються часи, зміняються люди і з ними народні обряди і звичаї. От хоч би гагілки.

Чи можна собі уявити Великдень без гагілок? Як було колись весело на церковному майдані! Дівчата серед жартів і сміху обдаровували хлопців писанками, а потім у гагілках виспівували дівочу радість і смуток. Ні, без гагілок не було Великодня.

А як воно тепер на селі?*) Далеко відбігає воно від того, що було давно. З одного боку воно підноситься з освітнього й культурного огляду, з другого — з року на рік затрачуються народні звичаї, минаються враз із старшим поколінням. Головно під більшими містами, хоч би — під Львовом. Таке воно і з гагілками. Живуть вони хіба ще в памяті старших людей.

Сільська молодь, що набуває більше освіти, не розуміє, що саме народні пісні і звичаї дають нам образ давнього життя й нашої давньої народньої культури — тимто все й гине...

Жду людей у сільській читальні з відчитом. Перші прийшли дівчата. Завела з ними розмову. Великодній час, питаю, які в селі звичаї, чи співають іще гагілок.

— Та співаємо, але це негарні пісні, ми хотілиб навчитися якихось нових, — кажуть дівчата.

— Заспівайте мені цих ваших „негарних" гагілок, — попросила я дівчат.

Сміливіша дівчина заохочує інших, нагадує враз із одною молодицею слова.

Вивели „криве коло".

Наперед поставили три „стовпи". Це — три хлопці, з них два стоять по боках, третій у глибині, посередині. Дівчата уставляються ланцюгом, обходять „стовпи", які посуваються все вперед. Співають пісню — „Ой настала весна з цвітами".

Так обходять на Великдень церкву довкола.

Це не є „криве коло". Дуже воно гарне.

Далі полилася пісня про дівчину, що воліла потонути в Дунаю, ніж жити з нелюбом-козаком, про дівчину покритку, що шукала ради-поради в батька. А потім, — веселі пісні про Ванову дочку й Солукового синочка, про квочку й курята.

Люди сходяться на виклад. Здивовані приглядаються гагілкам. Якась бабуся втирає сльозу Нагадала собі давні літа.

— Ні, дівчатка, ваші гагілки таки дуже гарні. Не закидайте їх, — кажу — пригадайте собі їх запитайте старших, вони певно неодну вам скажуть. І святкуйте весело, як ваші мами святкували.

Заохочені дівчата обіцяли це сповнити.

Молоде дівчатко вишиває при вікні, дві старенькі бабусі притулилися до печі й балакають про недобрі діти. Зайшла туди погрітися.

Запитала й тут про гагілки. Дівчина каже, що як бабуся пригадає її слова, то вона заспіває. Не зараз удалося наклонити стареньку до розмови про гагілки. Але нарешті почала нагадувати. І незабаром дівчина вже співала одну гагілку за другою.

Навіть розповіла, як бавляться, співаючи. І так, при „винограді" доповняють слова пісні рухами, при „зайчику" — він кульгавий, скаче в колесі дівчат на одній нозі, заки вибере собі пару. При „фіялоньках" „Маруся" ходить теж у колесі, а до неї приходить то матінка, то батенько, то миленький.

Не вдалося мені в цих селян (у городецькому та львівському повіті) натрапити, щоб хтось памятав Зельмана. Міркую, що не найшла тих старших, які його співали. Та нарешті одна старша жінка подала мені слова й мельодію**).

І я призбирала трохи гагілок. Деякі мають подібний зміст, хоч села далеко одне від одного. Н. пр., при гагілці про явір, то в кожному селі, залежно від дотепу співачок, додають жарти, переважно про пабурків.

Взагалі парубки в гагілках дістають від дівчат веселі дотинки й не можуть „відідатися", бож, відомо, гагілки, це дівочі пісні та дівочі гри. Хлопці виступають у них лище тоді, коли дівчата потребують їх, щоб вони доповнювали гру.

Треба звернути на гагілки увагу, щоб вони цілком не попали в забуття разом із смертю тих, що їх ще знають.

Деякі гагілки, що я зібрала, подаю тут.

1.

Ой, настала весна з цвітами —
Виїхали хлопи з плугами.
Виорали вони лапочок,
Посіяли вони горошок.
Ой, зацвив горошок — три листки,
Ой, дай Боже щастя чотири.
Щоби сі парубки женили,
Щоби ті дівоньки забрали,
Щоби тим вдівчискам не дали.
Бо ті вдівчиска в корчмі пют,
Прийдуть до домоньку, жінки бют.
Жінки свої діти хапают
І до сусідонька втікают.
А той сусідонько добрий пан,
Сховає дітоньки під жупан.
Ви, парубки, встидайтесі,
Ви гаївки не бавтесі,
Ви до того не росли,
Іно до до ціпа і коси.
Возьміт собі долота,
Вискробайте болота.
Бо то ваша робота.
(Суховоля — співала Стефа Сліпак).

2.

Ой, ти, весно красна, щож ти нам [принесла?
Принесла я вам парубоцьку красу.
Парубоцька краса в калюжі мочена,
На рові прана, на терньох вішена,
На вітру сушена,
Дручком магльована,
До кучі схована,
Дручком замикана,
В суботу вбирана.

Ой, ти, весно красна, щож ти нам [принесла?
Принесла я вам дівоцьку красу.
Дівоцька краса у [illegible]
На ріці випрана, на стьожках [вішена,
На сонци сушена,
Маґльом маґльована,
До скрині схована,
Ключом замикана.
В неділю вбирана.
(Лісневичі — співала Стефа Моша).

3.

Ой, зацвили фіялоньки, зацвили,
Аж ся гори з долинами затьмили.
Но ся одна копинонька лишила,
Поза нею Марусенька ходила
І розмайрин і зілечко садила.
А за нею матінонька злегонька:
„Сади, сади, Марусенько знизонька."
— Не ходи ти, моя мамо за мною,
Я не маю бесідоньки з тобою.

Ой, зацвили фіялоньки, зацвили,
Аж ся гори з долинами затьмили.
Но ся одна копинонька лишила,
Поза нею Марусенька ходила
І розмайрин і зілечко садила.
А за нею батінонько злегонька:
„Сади, сади, Марусенько, знизонька". і т. д.
А за нею миленький злегонька:
„Сади, сади, Марусенько, знизонька.
Ой, ходи ти мій миленький — зі [мною,
Бо я маю бесідоньку з тобою.
(Цупів — співала Ганя Віліг).

4.

Вивела квочка четверо курят —
Ой, то мати четверо курят.
Одно курятко — Чурів синонько,
Друге курятка — Сліпаків синонько,
Трете курятко — Сминків синонько,
Четверте курятко—Повхів синонько.
Ой, то, мати, дівки кохати!
Сліпаків синонько — великі кудла,
Ой, то, мати, комин витирати!
Сминків синонько — великі зуби,
Ой, то, мати — діжу стругати!
Повхів синонько — білі рученьки,
Ой, то, мати — листи писати.
(Суховоля — співала Стефа Сліпак).

5.

Ой, до Львова доріженька, до [Львова,
Обсаджена виноградом довкола.
Марусенька стерегла і (її), заснула,
Прийшла до неї матінка — не чула.
„Вирвалаби-м винограду, — не вмію,
Збудилаби-м дочку свою — не [смію..."

Ой, до Львова доріженька, до [Львова,
Висаджена виноградом довкола.
Марусенька стерегла і, заснула.
Прийшов до неї миленький — не [чула.
„Вирву я си (= собі) винограду, бо [— вмію,
Збуджу я си Марусеньку, бо — [смію".
(Цупів — співала Ганя Віліг).

6.

Ой, там коло броду брало дівча [воду,
Як вдарила фаля (= хвиля) в тую [зимну воду.
Їхали козаки коня напувати,
Здибали дівчину та стали казати.
Оден козак каже: „Рибка в воді [грає".
Другий козак каже: „Дівча потопає".
Третий козак каже: „Що буде, то [буде,
Молоду дівчину ратувати буду".
— Ратуй мя (мене), козаче, ратуй [мя, молоду,
Як мя урятуєш, дам ти нагороду:
Від батенька мого — коня вороного,
Від матінки мої — полотна лінного [льняного).
„Не хочу, дівчино, від тебе заплати,
Лиш я тя хочу за миленьку взяти!"
— Воліла́б, козаче, в той Дунай [тонути,
За тобов, козаче, не гадаю бути.

Тонула дівчина, ой, тонула ладна —
Лише виплинула хустина едвабна...
Тонула дівчина, тонула хороша,
Лише виплинула її жовта коса...
(Суховоля — співала Стефа Сліпак).

(Деякі з цих пісень зовсім не гагілки, та їх уже співають за гагілки. —РЕД.).

*) Стаття була писана в 1937. році.

**) У підльвівському селі „Зельман" виходить так, що давне „Помагайбіг" співають: „П о н а г а б у" Зельман, і т. д.

ВПЛИВИ ІНДІЯН у цьому купелевому костюмі для жінок, що його оділа моделька моди в Майамі, Флорида, слідно в поясі і капелюсі впливи мексиканських індіян.

„ВЕЛИКОДНА ПАРАДА". — У великодну неділю за старим звичаєм на гарних вулицях Ню Йорку, головно Пятій Ев., проходжаються багачі й показують своє найкраще одіння. На світлині одна така нюйорська багачка з двома англійськими дітьми, що живуть у неї начас війни.

Новий капелюх.

Бачу, що в тебе „великодний спирит", коли купив новий капелюх, хоч кажеш, що знову без роботи.

— Та бачиш, старий вже ніяк не можна було відчистити, так я вчера заміняв його в ресторані за отой, що бачиш. Несогірший...

В суді.

Суддя до бандита:

— І ви, обвинувачений, мали відвагу задля одного доляра позбавити життя людину?

Бандит: — Пане суддя, для мене й то щось значить. Тут долар, там долар...

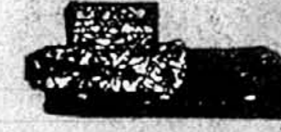

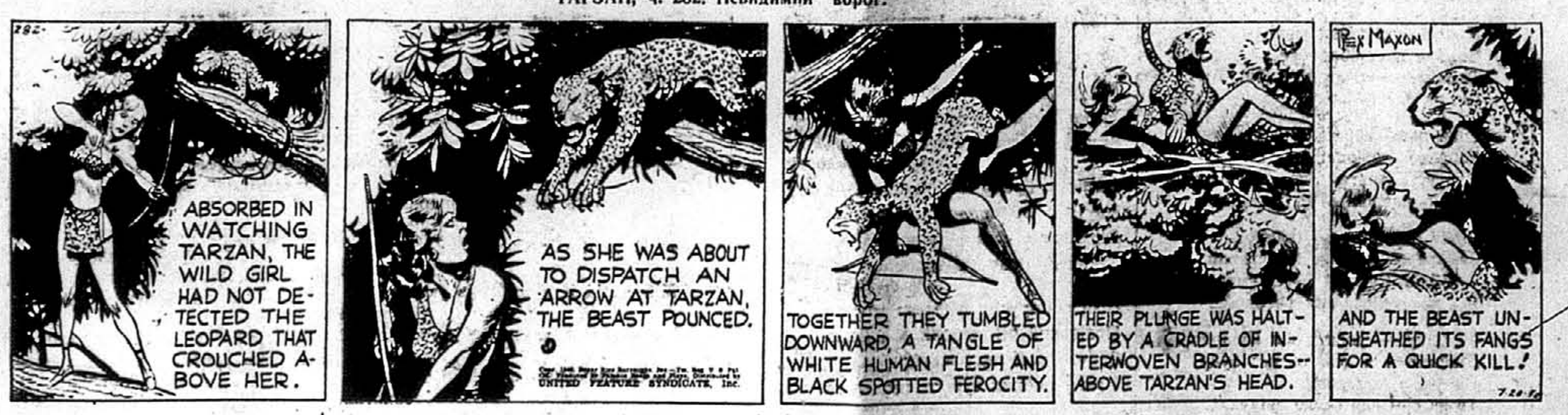

ТАРЗАН, ч. 282. Невидимий ворог.

Тарзеля, втупивши всю свою увагу в Тарзана, не завважувала хижого звіря — леопарда, що саме підсувався до неї.

Саме в хвилині, як Тарзеля змірювалась луком до Тарзана і мала вже випустити стрілу, леопард кинувся на неї.

Тарзеля від натиску втратила рівновагу і разом з леопардом повалилася вділ. Падаючий звір і дівчина творили мішанину білого тіла, з крапкастою шерстю.

Та по дорозі обоє вони зупинились на тісно сплетених галузях, саме над головою Тарзана. Леопард відразу піднявся, щоб запустити свої зуби в дівчину.